

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A PATRA

CAUZA GEORGE-LAVINIU GHIURĂU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 15549/16)

HOTĂRÂRE

Art. 3 (material) • Tratament degradant • Condiții de detenție • Suprapopularea carcerală timp de aproape 8 luni în camere mai mici de 4 m² • Puternică prezumție irefragabilă de încălcare
Art. 3 (material) • Tratament degradant • Lipsa suprapopulării carcerale timp de peste 6 luni de detenție într-un spațiu vital mai mare de 4 m² • Durată care reprezintă aproximativ jumătate din perioada de detenție, activități adecvate în afara camerei și duș zilnic după muncă • Condiții de igienă necorespunzătoare care nu constituie în sine încălcări
Art. 6 § 1 (penal) • Instanță imparțială • Judecător care a intrat în alcătuirea completului în apel în pofida declarației de abținere, respinsă printr-o decizie motivată corespunzător • Judecător din alcătuirea completului care s-a pronunțat pe fond • Îndoieli nejustificate în mod obiectiv
Art. 6 § 1 (penal) și art. 6 § 3 lit. d) • Proces echitabil • Audierea martorilor • Absența unui martor de la dezbateri nejustificată de un motiv serios • Depoziția martorului nedecisivă, dar având o anumită importanță în condamnare • Posibilitatea de a avea cunoștință de conținutul declarațiilor sale și de a contesta credibilitatea acestuia prin intermediul testării poligraf • Elemente compensatorii suficiente și de natură a contrabalansa dificultățile întâmpinate de apărare

STRASBOURG

16 iunie 2020

DEFINITIVĂ

16.09.2020

Hotărârea a rămas definitivă în temeiul art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În cauza George-Laviniu Ghiurău împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a patra), reunită într-o cameră compusă din:

Jon Fridrik Kølbro , *președinte*

Faris Vehabović,

Iulia Antoanella Motoc,

Branko Lubarda,

Georges Ravarani,

Jolien Schukking,

Péter Paczolay, *judecători,*

și Andrea Tamietti, *grefier de secție,*

Având în vedere:

cererea menționată mai sus (nr. 15549/16) îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, domnul George-Laviniu Ghiurău („reclamantul”), a sesizat Curtea la 9 martie 2016, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”),

observațiile părților,

constatând că, la 19 octombrie 2017, cererea a fost comunicată Guvernului,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 15 aprilie 2020,

pronunțată prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

În cererea sa, reclamantul s-a plâns, în temeiul art. 6 din Convenție, de durata și de lipsa caracterului echitabil al procesului penal îndreptat împotriva lui, în special ca urmare a lipsei de imparțialitate a instanței care a examinat apelul său, precum și de neaudierea unui martor al acușării. Invocând art. 3 din Convenție, s-a plâns și de condițiile de detenție din Penitenciarul Oradea.

ÎN FAPT

1. Reclamantul s-a născut în 1987 și este domiciliat în Oradea. A fost reprezentat de A. Stancu, avocat.

2. Guvernul român („Guvernul”) a fost reprezentat de agentul său, doamna C. Brumar, reprezentanta României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

I. PROCESUL PENAL ÎMPOTRIVA RECLAMANTULUI

3. La 12 august 2010, numitul B.F. a depus o plângere penală împotriva reclamantului, pe motiv că acesta l-a lovit pe stradă și i-a provocat leziuni.

4. Reclamantul a fost citat să se prezinte în calitate de suspect. În acest sens a fost convocat de mai multe ori, așa cum reiese din copia dosarului parchetului, prezentată de Guvern, care cuprinde citația care i-a fost înmănată la 18 octombrie 2010 și două citații afișate pe ușa imobilului persoanei în cauză la 26 octombrie 2010 și la 10 martie 2011, precum și un mandat de aducere din 26 noiembrie 2010. Potrivit afirmațiilor Guvernului, necontestate de reclamant, acesta din urmă nu s-a prezentat la parchet decât la 26 octombrie 2011, când a refuzat să dea o declarație.

5. Între timp, la 18 noiembrie 2010, parchetul decisese să înceapă urmărirea penală față de reclamant, aspect de care acesta a luat cunoștință la 26 octombrie 2011, potrivit afirmațiilor Guvernului, necontestate de persoana în cauză.

6. Parchetul a efectuat acte de urmărire penală. Printre altele, a audiat mai mulți martori, între care K.I. Acesta a declarat că îl văzuse pe reclamant aplecat deasupra victimei și că aceasta prezenta urme de violență. La solicitarea avocatului reclamantului, K.I. a fost supus testării poligraf, precum și confruntării cu alți martori, între care tatăl reclamantului. Conform concluziilor acestui test, K.I. nu făcuse declarații mincinoase. Reclamantul a fost supus și el unei testări similare și, conform concluziilor acesteia, făcuse declarații mincinoase când negase că o lovisese pe victimă.

7. Prin rechizitoriul din 16 iulie 2013, reclamantul a fost trimis în judecată pentru vătămare corporală gravă. Cauza a fost înregistrată pe rolul Judecătoriei Oradea („judecătoria”). La 7 martie 2014, după intrarea în vigoare a noului cod de procedură penală, cauza a fost trimisă judecătorului de cameră preliminară pentru verificarea legalității sesizării instanței.

8. Prin încheierea de ședință din 15 aprilie 2014, instanța a constatat legalitatea sesizării de către parchet și a decis examinarea fondului cauzei.

9. La 27 iunie 2014, instanța l-a audiat pe reclamant. Acesta a negat faptele de care era acuzat.

10. Instanța a examinat elementele de probă și a audiat martorii propuși de părți. Martorul B.D.V. a declarat că se afla în curtea unui imobil la momentul faptelor, că K.I. venise la el pentru a-i spune că B.F. fusese lovit de reclamant, precum și că apoi văzuse el însuși cum victima era împinsă în stradă de către un tânăr care se îndepărtase rapid de la locul faptelor. A adăugat că după incident îl văzuse pe acest tânăr la o terasă în compania unei alte persoane, identificată ca fiind tatăl reclamantului.

11. În ceea ce îl privește pe martorul K.I., acesta nu s-a prezentat, deși a fost citat să compare, și nu a putut fi localizat, în pofida solicitării de informații privind domiciliul său, formulate de instanță la autoritatea administrativă competentă. Au fost emise mandate de aducere pe numele

acestui martor la 6 octombrie, 7 noiembrie și 12 decembrie 2014 și la 2 februarie 2015, dar acesta nu a fost găsit la niciuna dintre adresele indicate de părți sau identificate în cursul emiterii mandatelor, agenții de poliție însărcinați cu executarea mandatelor constatând că persoana în cauză era fără domiciliu stabil.

12. În ședința din 12 martie 2015, instanța a constatat imposibilitatea obiectivă de a audia martorul K.I. și a procedat la citirea celor cinci declarații date de acesta în cursul urmăririi penale.

13. Pe parcursul întregii proceduri în fața instanței, reclamantul a fost reprezentat de avocatul său ales.

14. Prin sentința din 26 martie 2015, instanța a hotărât că reclamantul lovise victima și îi provocase o vătămare corporală care necesitase 70 de zile de îngrijiri medicale și care i-a cauzat acesteia o infirmitate fizică permanentă. În acest scop, în primul rând, instanța a procedat la stabilirea faptelor. Fragmentul din sentință în legătură cu aceasta era redactat astfel:

„Situația de fapt reținută mai sus rezultă din coroborarea următoarelor mijloace de probă: certificatul medico-legal, raportul de expertiză medico-legală, declarațiile persoanei vătămate B.F., declarațiile martorilor K.I. și B.D.V., rapoartele de constatare tehnico-științifică asupra comportamentului simulat privind pe martorul K.I. și pe inculpatul Ghiurău George-Laviniu, procesul-verbal de confruntare dintre persoana vătămată și inculpat.”

15. În continuare, instanța a respins argumentul reclamantului potrivit căruia acesta nu era prezent la fața locului la momentul faptelor, pe motiv că acest argument era contrazis de declarațiile victimei și ale martorilor K.I. și B.D.V. În plus, a făcut trimitere la concluziile testării poligraf la care a fost supus reclamantul și a apreciat că acestea „vor fi interpretate ca și probabilitate” și trebuie, prin urmare, privite cu reținere, dar că ofereau indicii care, coroborate cu probele examinate în cauză, duceau la concluzia că reclamantul nu fusese sincer când declarase că nu fusese de față în timpul incidentului și că nu lovise victima. Instanța a respins și mărturia tatălui reclamantului, care declarase că victima se împiedicase și căzuse, pe motiv că această mărturie era contrazisă de documentele medico-legale și de depozițiile victimei și ale celorlalți martori audiați în cauză. Aceasta a considerat că declarația tatălui reclamantului era subiectivă. În sfârșit, instanța a respins declarația martorului B.I.N.C., propus de reclamant în apărarea sa, pe motiv că acest martor nu asistase la incident și că prezentase o versiune asupra faptelor așa cum îi fusese prezentată de tatăl reclamantului.

16. Instanța a condamnat reclamantul la o pedeapsă cu închisoarea de doi ani și 8 luni pentru vătămare corporală gravă, precum și la plata despăgubirilor către victimă.

17. Reclamantul a declarat apel împotriva acestei sentințe. Apelul a fost înregistrat pe rolul Curții de Apel Oradea („curtea de apel”). Cauza a fost repartizată unui complet alcătuit din judecătorii S.L. și C.A.

18. La 27 mai 2015, judecătoarea S.L. a formulat o declarație de abținere motivată prin faptul că îl cunoștea pe fiul părții civile și că avocatul acesteia din urmă o reprezentase într-un proces civil. Examinarea cererii de abținere a fost repartizată unui complet al curții de apel alcătuit din judecătorii C.A. și Ț.G. Prin încheierea din 28 mai 2015, acest complet a respins cererea de abținere a judecătoarei S.L. pe motiv că aceasta nu se afla în niciunul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute de Codul de procedură penală („C. proc. pen.”; infra, pct. 27) și că nu se demonstrase că avea un interes în speță.

19. În continuare, cauza a fost examinată de completul alcătuit din judecătorii S.L., în calitate de președintă a completului de judecată, și C.A.

20. Reclamantul a cerut o nouă audiere a martorului K.I. A fost emis un mandat de aducere la 24 iunie 2015, dar martorul nu a putut fi localizat.

21. Pe parcursul procedurii în fața curții de apel, reclamantul a fost reprezentat de avocatul său ales.

22. Prin decizia din 15 septembrie 2015, curtea de apel a admis în parte apelul reclamantului și a redus pedeapsa la doi ani de închisoare. Pe fond, curtea de apel a confirmat stabilirea faptelor realizată de judecătorie și răspunderea reclamantului.

II. CONDIȚIILE DETENȚIEI RECLAMANTULUI

23. Reclamatul s-a aflat în Penitenciarul Oradea din 16 septembrie 2015 până la 29 noiembrie 2016.

A. Versiunea Guvernului

24. Bazându-se pe datele comunicate de Administrația Națională a Penitenciarelor, Guvernul arată că reclamantul a fost plasat:

- începând din 16 septembrie până la 7 octombrie 2015 într-o cameră de 16,6 m² ocupată de șase deținuți;
- începând din 7 octombrie până la 15 octombrie 2015 într-o cameră de 28,64 m² ocupată de 14 deținuți;
- începând din 15 octombrie până la 30 octombrie 2015 într-o cameră de 29,29 m² ocupată de 17 deținuți;
- începând din 30 octombrie până la 6 noiembrie 2015 într-o cameră de 37,89 m² ocupată de 20 de deținuți;
- începând din 6 noiembrie 2015 până la 1 martie 2016 într-o cameră de 8,66 m² ocupată de doi deținuți;
- începând din 1 martie până la 1 septembrie 2016 într-o cameră de 37,89 m² ocupată de 19 deținuți;
- începând din 1 septembrie până la 29 noiembrie 2016 în două camere de 8,66 m² ocupată fiecare de doi deținuți.

25. Cu privire la condițiile detenției reclamantului, Guvernul arată cele ce urmează. Camerele dispuneau toate de o sală de baie dotată cu un duș și cu

toaile. Penitenciarul efectuase lucrări de curățenie și de reparații în camere. Persoana în cauză fusese selectată pentru a lucra (la interior și ulterior în afara penitenciarului), ceea ce i-a dat dreptul să facă zilnic duș după ziua lucrată. Programul său de muncă era de 8 ore pe zi (atunci când se afla în afara camerei) și, în plus, avea dreptul la o oră și jumătate de plimbare în curtea penitenciarului.

B. Versiunea reclamantului

26. Reclamantul contestă versiunea Guvernului. Declară că spațiul vital de care a dispus în cameră a depășit rareori 2,75 m², că nu a putut face duș decât de trei ori pe săptămână timp de cinci minute și că, cu privire la toaile, condițiile de igienă erau necorespunzătoare și nu se păstra intimitatea. Susține că nu a dispus de un spațiu vital mai mare de 4 m² în camerele concepute să cazeze două persoane. În plus, arată că în camere existau insecte parazite. Nu prezintă probe în susținerea afirmațiilor sale.

CADRUL JURIDIC ȘI PRACTICA RELEVANTE

27. Dispozițiile relevante în speță din Codul de procedură penală („C. proc. pen.”) în vigoare la momentul faptelor sunt prezentate în hotărârea *Alexandru Marian Iancu împotriva României* (nr. 60858/15, pct. 38, 4 februarie 2020, care nu este definitivă). În special, CPP cuprinde următoarele dispoziții:

Art. 64 – Incompatibilitatea judecătorului

„(1) Judecătorul este incompatibil dacă:

- a) a fost reprezentant sau avocat al unei părți ori al unui subiect procesual principal, chiar și în altă cauză;
- b) este rudă sau afîn, până la gradul al IV-lea inclusiv, ori se află într-o altă situație dintre cele prevăzute la art. 177 din Codul penal cu una dintre părți, cu un subiect procesual principal, cu avocatul ori cu reprezentantul acestora;
- c) a fost expert sau martor, în cauză;
- d) este tutore sau curator al unei părți sau al unui subiect procesual principal;
- e) a efectuat, în cauză, acte de urmărire penală sau a participat, în calitate de procuror, la orice procedură desfășurată în fața unui judecător sau a unei instanțe de judecată;
- f) există o suspiciune rezonabilă că imparțialitatea judecătorului este afectată.”

Art. 66 – Abținerea

„(1) Persoana incompatibilă este obligată să declare, după caz, președintelui instanței, procurorului care supraveghează urmărirea penală sau procurorului ierarhic superior că se abține de a participa la procesul penal, cu arătarea cazului de incompatibilitate și a temeiurilor de fapt care constituie motivul abținerii.

(2) Declarația de abținere se face de îndată ce persoana obligată la aceasta a luat cunoștință de existența cazului de incompatibilitate.”

Art. 68 – Procedura de soluționare a abținerii sau recuzării

„[...]

(2) Abținerea sau recuzarea judecătorului care face parte din completul de judecată se soluționează de un alt complet de judecată.

[...]

5. Soluționarea abținerii sau recuzării se face, în cel mult 24 de ore, în camera de consiliu. Dacă apreciază necesar pentru soluționarea cererii, judecătorul sau completul de judecată, după caz, poate efectua orice verificări și poate asculta procurorul, subiecții procesuali principali, părțile și persoana care se abține sau a cărei recuzare se solicită.

[...]

7. Încheierea prin care se soluționează abținerea ori recuzarea nu este supusă niciunei căi de atac.

[...]”

28. Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, adoptat de Consiliul Superior al Magistraturii la 22 septembrie 2005 și în vigoare din 28 octombrie 2005 până la 27 decembrie 2015, prevedea următoarele:

Art. 98

„(4) În situația în care incidentele procedurale se referă la o parte din membrii completului de judecată, soluționarea acestora se va face de către un complet constituit prin includerea judecătorului sau a judecătorilor stabiliți prin planificarea de permanență, pe materii, realizată cel puțin semestrial. [...]”

Regulamentul de ordine interioară adoptat de Consiliul Superior al Magistraturii la 17 decembrie 2015 cuprinde, la art. 110, o dispoziție similară.

29. Jurisprudența relevantă în speță a Înaltei Curți de Casație și Justiție este rezumată în hotărârea *Alexandru Marian Iancu* (citată anterior, pct. 39). În această hotărâre sunt, de asemenea, rezumate concluziile unui raport de drept comparat pregătit de Curte (ibid., pct. 40-43).

30. Documente internaționale relevante în speță privind imparțialitatea judecătorilor sunt detaliate în hotărârea *Harabin împotriva Slovaciei* (nr. 58688/11, pct. 104-110, 20 noiembrie 2012).

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 3 DIN CONVENȚIE

31. Reclamantul se plânge că spațiul vital de care a dispus la Penitenciarul Oradea nu era suficient, iar condițiile de detenție în această unitate erau necorespunzătoare. Acesta invocă art. 3 din Convenție, redactat după cum urmează:

„Nimeni nu poate fi supus torturii și nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

A. Cu privire la admisibilitate

32. Constatând că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate în sensul art. 35 din Convenție, Curtea îl declarată admisibil.

B. Cu privire la fond

33. Reclamantul susține că a fost deținut în condiții contrare art. 3 din Convenție pe toată durata detenției sale.

34. Guvernul invită Curtea să nu ia în considerare decât perioada, având durata de șapte luni și douăzeci și una de zile, în care reclamantul a dispus de un spațiu vital mai mic de 4 m². Cu privire la celelalte perioade, în cursul cărora persoana în cauză a dispus de mai mult de 4 m², arată că condițiile de detenție erau adecvate.

35. Principiile generale în materie au fost rezumate în hotărârile *Muršić împotriva Croației* [(MC, nr. 7334/13, pct. 96-141, 20 octombrie 2016)] și *Rezmiveš și alții împotriva României* (nr. 61467/12 și alte 3, pct. 71-79, 25 aprilie 2017). În special, Curtea s-a pronunțat în hotărârea *Muršić* (citată anterior) în acești termeni:

„137. În cazul în care suprafața podelei de care dispune o persoană privată de libertate în cameră colectivă este mai mică de 3 m², lipsa de spațiu personal este considerată ca fiind atât de gravă încât dă naștere unei puternice prezumții de încălcare a art. 3. Sarcina probei revine Guvernului pârât, care poate totuși infirma prezumția, demonstrând prezența unor elemente capabile să compenseze această circumstanță în mod adecvat [...].

138. Prezumția absolută de încălcare a art. 3 nu poate fi infirmată în mod normal decât dacă toți factorii de mai jos sunt reuniți:

1) reducerile spațiului personal în raport cu minimumul recomandat de 3 m² sunt scurte, ocazionale și minore [...];

2) ele sunt însoțite de o libertate de mișcare suficientă în afara camerei și de activități în afara camerei adecvate [...];

3) reclamantul este încarcerat într-o instituție care oferă, în general, condiții de detenție decente și nu este supus la alte elemente care ar putea fi considerate circumstanțe agravante ale unor condiții de detenție precare [...].

[...]

140. De asemenea, Curtea a subliniat că, atunci când o persoană privată de libertate dispune de peste 4 de m² de spațiu personal în cameră colectivă și că acest aspect al condițiilor sale materiale de detenție nu ridică probleme, celelalte aspecte menționate mai sus [...] rămân relevante pentru a aprecia caracterul adecvat al condițiilor de detenție ale persoanei în cauză în raport cu art. 3 din Convenție (a se vedea, de exemplu, *Story și alții împotriva Maltei*, nr. 56854/13, 57005/13 și 57043/13, pct. 112-113, 29 octombrie 2015)”

36. Aplicând aceste principii în speță, Curtea reține că Guvernul recunoaște că din 16 septembrie până la 6 noiembrie 2015 și din 1 martie până

la 1 septembrie 2016 reclamantul a fost deținut în camere în care a dispus de un spațiu personal variind între 1,72 m² și 2,76 m² (supra, pct. 24). O asemenea lipsă de spațiu personal dă naștere unei puternice prezumții de încălcare a art. 3 din Convenție (*Muršić*, citată anterior, pct. 137). Curtea va cerceta, prin urmare, dacă Guvernul a prezentat elemente de natură să infirme această prezumție.

37. Făcând referire la factorii enunțați în hotărârea *Muršić* (citată anterior, pct. 138), Curtea apreciază că în speță este întrunit doar unul dintre cei trei factori cumulativi. Într-adevăr, din informațiile prezentate de Guvern, pe care reclamantul nu le-a contestat în mod legal (supra, pct. 25 și 26), reiese că persoana în cauză a putut ieși din cameră pentru a-și îndeplini programul de muncă și pentru plimbare în curtea penitenciarului și că astfel a dispus de suficientă libertate de mișcare în afara camerei. Totuși, durata detenției sale în asemenea condiții nu poate fi descrisă ca fiind scurtă, ocazională și minoră, întrucât s-a întins pe perioade cu o durată totală de șapte luni și douăzeci și una de zile. În plus, cele susținute de reclamant privind condițiile de igienă necorespunzătoare la toalete, lipsa intimității la toalete și prezența insectelor parazite sunt în acord cu concluziile Curții din hotărârea *Rezmiveş și alții* (citată anterior, pct. 110), în care a identificat o problemă generală care își avea originea în disfuncționalitatea structurală specifică sistemului penitenciar din România.

38. Rezultă că a fost încălcat art. 3 din Convenție în ceea ce privește condițiile detenției reclamantului în perioadele dintre 16 septembrie și 6 noiembrie 2015 și dintre 1 martie și 1 septembrie 2016.

39. În continuare, Curtea reține că Guvernul a arătat că, în decursul altor două perioade, cuprinse între 6 noiembrie 2015 și 1 martie 2016 și între 1 septembrie și 29 noiembrie 2016, reclamantul a dispus de un spațiu vital de 4,33 m² (supra, pct. 24). Reclamantul contestă aceste informații, fără să aducă totuși probe în sprijinul afirmațiilor sale (supra, pct. 26). Curtea constată că informațiile prezentate de Guvern provin de la Administrația Națională a Penitenciarelor (supra, pct. 24). Deoarece reclamantul nu a prezentat elemente care să permită punerea la îndoială a veridicității acestor informații oficiale, Curtea admite că, în perioadele indicate de Guvern, persoana în cauză a dispus de un spațiu vital mai mare de 4 m². Rezultă că nu a existat o situație de suprapopulare carcerală pe parcursul acestor perioade. Prin urmare, Curții îi revine sarcina de a examina dacă celelalte aspecte ale detenției reclamantului sunt atât de problematice încât să constituie o încălcare a art. 3 din Convenție (*Muršić*, citată anterior, pct. 140).

40. În această privință, Curtea observă că cele două perioade indicate de Guvern au fost de trei luni și 22 de zile și, respectiv, de două luni și 29 de zile (supra, pct. 24). Durata lor totală a depășit 6 luni și reprezintă mai puțin de jumătate din durata detenției reclamantului (supra, pct. 23). Curtea deduce de aici că acest aspect al detenției persoanei în cauză nu a fost un incident ocazional sau unul de scurtă durată. Menționează, în continuare, așa cum s-a

observat mai sus, că reclamantul a putut ieși din cameră în timpul programului de lucru și al plimbărilor autorizate în curtea penitenciarului (supra, pct. 37). În plus, potrivit unei informații prezentate de Guvern, pe care reclamantul a contestat-o fără a prezenta totuși elemente valabile în susținerea afirmațiilor sale (supra, pct. 26), persoana în cauză avea dreptul la un duș zilnic după îndeplinirea sarcinilor care îi reveneau în cadrul programului de lucru (executat în interiorul și ulterior în afara penitenciarului – supra, pct. 25). Astfel, reclamantul a putut îndeplini activități adecvate în afara camerei și a beneficiat de o serie de privilegii datorită programului de muncă. Curtea are cunoștință pe deplin de existența, pe care a constatat-o, a unei probleme generale în sistemul penitenciar din România (supra, pct. 37), dar consideră că celelalte aspecte menționate de reclamant, și anume privitoare la condițiile de igienă necorespunzătoare (supra, pct. 26), nu sunt în sine decisive și nu pot constitui singure încălcarea art. 3 din Convenție în speță în contextul lipsei supraaglomerării în penitenciar (a se vedea, în acest sens, *Muršić*, citată anterior, pct. 140). Astfel, ia în considerare faptul că reclamantul a beneficiat de o suficientă libertate de mișcare și de activități adecvate în incinta și în exteriorul penitenciarului pentru perioade care, în total, reprezintă aproape jumătate din durata detenției.

41. Rezultă că nu a fost încălcat art. 3 din Convenție în ceea ce privește condițiile detenției reclamantului în decursul celor două perioade vizate mai sus, cuprinse între 6 noiembrie 2015 și 1 martie 2016 și între 1 septembrie și 29 noiembrie 2016.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 DIN CONVENȚIE

42. Reclamantul se plânge de durata procesului penal îndreptat împotriva sa, pe care o consideră excesivă. De asemenea, susține că a existat o lipsă de imparțialitate a completului curții de apel, pe motiv că declarația de abținere formulată de judecătoarea S.L. a fost examinată de un complet în alcătuirea căruia intra, alături de alții, judecătoarea C.A. (supra, pct. 18), care ulterior a luat parte la examinarea pe fond a apelului său (supra, pct. 19). Reproșează, în cele din urmă, instanțelor sesizate în speță că nu l-au audiat niciodată pe martorul K.I. și că nu au făcut demersurile necesare pentru a-i asigura prezența în vederea audierii. Acesta invocă art. 6 § 1 și § 3 lit. d) din Convenție, ale cărui părți relevante sunt redactate după cum urmează:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, [...] care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.

[...]

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

[...]

d) să întrebe sau să solicite audierea martorilor acuzării [...];

[...]"

43. Curtea observă că cererea formulată de reclamant are trei capete, care trebuie examinate separat.

A. Cu privire la durata procedurii

44. Reclamantul consideră mai întâi că a existat o depășire a „termenului rezonabil” în ceea ce privește durata procesului penal îndreptat împotriva sa.

1. Argumentele părților

45. Guvernul arată că reclamantul a fost informat despre acuzația formulată împotriva sa la 26 octombrie 2011 (supra, pct. 5) și că durata procesului începând de la această dată a fost de trei ani, zece luni și douăzeci de zile. Acesta admite că deși cauza nu prezenta o complexitate deosebită, totuși, a necesitat examinarea a numeroase probe, între care teste poligraf și confruntări între martori. Consideră că autoritățile au acționat cu diligență, fără perioade de inactivitate, și precizează că amânările acordate se refereau la localizarea martorului K.I. Aduagă că reclamantul a contribuit la durata procesului neprezentându-se în fața organelor de urmărire penală în pofida citării (supra, pct. 4), formulând numeroase cereri de probe și solicitând instanțelor amânări pentru a-și pregăti apărarea.

46. Reclamantul apreciază că pentru a calcula durata trebuie să se pornească de la data începerii urmăririi penale (supra, pct. 5), și nu de la data aducerii la cunoștință a inculpării. Deduce de aici că durata procesului a fost de aproximativ 5 ani și o consideră excesivă. Susține că această cauză nu era complexă și că el nu a contribuit la durata respectivă deoarece comportamentul său ar fi fost dictat de exercitarea dreptului la apărare. Dimpotrivă, conform susținerilor sale, modul în care organele de urmărire penală și, ulterior, instanțele au condus procedurile a fost superficial, în special având în vedere demersurile repetate, dar în opinia sa insuficiente, întreprinse de instanțe în vederea audierii martorului K.I.

2. Motivarea Curții

47. Curtea reamintește că, aprecierea caracterului „rezonabil” al duratei unei proceduri trebuie să se realizeze în funcție de circumstanțele cauzei și ținând seama de următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru persoana în cauză [a se vedea, printre multe altele, *Pélissier și Sassi împotriva Franței* (MC), nr. 25444/94, pct. 67, CEDO 1999-II].

48. În speță, constată că există o controversă între părți cu privire la modul în care ar trebui calculată durata procedurii, în special în ceea ce privește data la care a început procesul pentru reclamant (supra, pct. 45 și 46). În această

privință, Curtea reamintește că, în materie penală, „termenul rezonabil” de la art. 6 § 1 din Convenție începe din momentul în care o persoană este „acuzată”. Poate fi vorba de o dată anterioară sesizării instanței de judecată, în special cea a arestării, a inculpării și a efectuării actelor premergătoare. În sensul art. 6 § 1, „acuzăția” se poate prin urmare defini „ca notificarea oficială, din partea autorității competente, privind suspiciunea de a fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală”, idee care corespunde, de asemenea, noțiunii de „repercusiune importantă asupra situației” suspectului [*McFarlane împotriva Irlandei* (MC), nr. 31333/06, pct. 142-144, 10 septembrie 2010].

49. Curtea observă că, în speță, urmărirea penală față de reclamant a început la 18 noiembrie 2010, dar că persoana în cauză nu a luat cunoștință de acuzația care i-a fost adusă decât la 26 octombrie 2011 (supra, pct. 5), dată la care trebuie stabilit punctul de plecare al perioadei care trebuie luată în considerare. Întrucât procesul s-a încheiat la 15 septembrie 2015, atunci când curtea de apel a pronunțat decizia definitivă (supra, pct.22), durata sa a fost de trei ani, zece luni și douăzeci de zile pentru două grade de jurisdicție, ceea ce nu pare excesiv ținând seama de criteriile enumerate deja (supra, pct. 47).

50. De altfel, Curtea amintește că, într-o cauză similară împotriva României, a hotărât că acțiunea în răspundere civilă delictuală întemeiată pe noul cod civil reprezenta o cale de atac efectivă pentru a se plânge de durata excesivă a procedurilor penale și că reclamantii erau obligați să exercite această cale de atac începând cu 22 martie 2015 (*Brudan împotriva României*, nr. 75717/14, pct. 86 și 88, 10 aprilie 2018). Având în vedere că decizia definitivă în această cauză a fost pronunțată la 15 septembrie 2015, reclamantul avea dreptul de a sesiza instanțele interne și de a obține examinarea de către acestea a argumentelor sale privind durata procesului penal împotriva sa.

51. Rezultă că acest capăt de cerere este vădit nefondat și trebuie respins în conformitate cu art. 35 § 3 lit. a) și § 4 din Convenție.

B. Cu privire la imparțialitatea curții de apel

52. Potrivit reclamantului, Curtea de Apel Oradea nu era o „instanță imparțială” în sensul art. 6 § 1 din Convenție.

1. Cu privire la admisibilitate

53. Constatând că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, Curtea îl declară admisibil.

2. *Cu privire la fond*

a) **Argumentele părților**

54. Reclamantul arată că în componența completului de judecată sesizat cu examinarea cererii de abținere a judecătoarei S.L. se afla judecătoarea C.A., care nu a efectuat propriile verificări și nici nu a audiat-o pe judecătoarea S.L., și că, în consecință, respectiva cerere nu a fost soluționată conform căilor legale. Contestă argumentul Guvernului conform căruia participarea judecătoarei C.A. în complet era legală, deoarece fusese decisă în temeiul Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești: în această privință, afirmă că C. proc. pen. impunea ca cererea de abținere a unui judecător membru al unui complet de judecată să fie examinată de un alt complet de judecată. Consideră că judecătoarea C.A. se afla astfel într-un caz de incompatibilitate pentru că statuase în apelul său. Potrivit reclamantului, judecătoarea S.L. invocase motive serioase care dădeau naștere unei suspiciuni rezonabile cu privire la imparțialitatea sa. Tot potrivit acestuia, respectiva judecătoare ar fi judecat ulterior de o manieră superficială apelul său, inclusiv nedisponând măsurile necesare pentru a localiza martorul K.I., ceea ce ar demonstra că avea un interes în cauză.

55. Guvernul răspunde că în dreptul român cererea de abținere trebuie examinată de către colegii judecătorului în cauză. Într-adevăr, prin admiterea în mod automat a unei cereri de abținere s-ar crea dreptul ca judecătorul respectiv să aleagă cauzele în care ar statua. Codul de procedură penală ar reglementa această chestiune, dar nu ar oferi o listă exhaustivă de motive ce justifică abținerea sau recuzarea pentru a reglementa situațiile care pot apărea în practică. Guvernul arată că în cauza de față cererea judecătoarei S.L. a fost soluționată de colegii săi, iar componența completului de doi judecători sesizat cu examinarea s-a decis potrivit dispozițiilor aplicabile. Adaugă că cererea de abținere a fost declarată nefondată pe motiv că circumstanțele relatate de judecătoare nu justificau admiterea. Precizează că judecătoarea S.L. nu susținuse că avea o relație apropiată cu fiul părții civile, ci doar că îl cunoștea, că procedura civilă în care fusese reprezentată de avocatul părții civile se încheiase și că persoana în cauză nu mai avea nicio legătură profesională cu respectivul avocat. Astfel, consideră că judecătoarea S.L. a formulat cererea de abținere pentru a risipi orice îndoială cu privire la modul în care se ocupa de cauza reclamantului și că nu există nicio îndoială cu privire la imparțialitatea sa. În plus, arată că apelul reclamantului a fost examinat temeinic, că a fost chiar admis în parte și că nu a existat nicio manifestare a existenței unui interes al judecătoarei S.L. în cauză sau al exercitării de către aceasta a unei influențe asupra celui alt membru al completului de judecată.

56. În observațiile sale suplimentare, Guvernul precizează că Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești (supra, pct. 28) completează C. proc. pen. în mod coerent, stabilind norme concrete de

constituire a completelor de judecată. Afirmă că în speță completul care examinase cererea de abținere a judecătoarei S.L. a fost constituit conform celor două acte normative.

b) Motivarea Curții

i. Principii generale

57. Curtea reamintește că imparțialitatea este de regulă definită prin absența prejudecății sau a părtinirii și poate fi apreciată în diverse moduri. În conformitate cu jurisprudența constantă a Curții, în sensul art. 6 § 1 din Convenție, imparțialitatea trebuie să fie apreciată potrivit unui demers subiectiv, luându-se în considerare convingerea personală și comportamentul judecătorului, și anume dacă acesta a dat dovadă de părtinire sau de prejudecată personală în speță, precum și potrivit unui demers obiectiv care constă în a stabili dacă instanța a oferit, în special prin compunerea sa, garanții suficiente pentru a exclude orice îndoială legitimă privind imparțialitatea sa [*Morice împotriva Franței* (MC), nr. 29369/10, pct. 73, CEDO 2015].

58. În ceea ce privește demersul subiectiv, principiul conform căruia o instanță trebuie considerată ca lipsită de prejudecăți sau părtinire este de multă vreme stabilit în jurisprudența Curții [*Kyprianou împotriva Ciprului* (MC), nr. 73797/01, pct. 119, CEDO 2005-XIII și *Micallef împotriva Maltei* (MC), nr. 17056/06, pct. 94, CEDO 2009]. Imparțialitatea personală a unui magistrat este prezumată până la dovedirea contrariului (*Hauschildt împotriva Danemarcei*, 24 mai 1989, pct. 47, seria A nr. 154). În privința tipului de probe necesar, trebuie de exemplu să se verifice dacă un judecător a demonstrat ostilitate sau rea-voință din motive personale (*De Cubber împotriva Belgiei*, 26 octombrie 1984, pct. 25, seria A nr. 86).

59. În marea majoritate a cauzelor care ridicau întrebări legate de imparțialitate, Curtea a recurs la demersul obiectiv (*Micallef*, citată anterior, pct. 95). Delimitarea între imparțialitatea subiectivă și imparțialitatea obiectivă nu este totuși ermetică, deoarece nu doar comportamentul unui judecător poate, din punctul de vedere al unui observator extern, să genereze îndoieli obiectiv justificate cu privire la imparțialitatea sa (demers obiectiv), dar poate viza și chestiunea convingerii sale personale (demers subiectiv) (*Kyprianou*, citată anterior, pct. 119 *in fine*). Astfel, în cazurile în care poate fi dificil să se aducă probe pentru a contrazice prezumția de imparțialitate subiectivă a judecătorului, condiția de imparțialitate obiectivă acordă o garanție mult mai importantă (*Pullar împotriva Regatului Unit*, 10 iunie 1996, pct. 32 *in fine*, *Culegere* 1996-III).

60. În ceea ce privește aprecierea obiectivă, aceasta constă în a se verifica dacă, indiferent de comportamentul personal al judecătorului, anumite fapte verificabile pot ridica îndoieli cu privire la imparțialitatea acestuia din urmă. Rezultă că, pentru a se pronunța cu privire la existența, într-o anumită cauză, a unui motiv legitim de a recuza un judecător sau un complet de judecată din cauza lipsei de imparțialitate, punctul de vedere al persoanei în cauză este

important, dar nu decisiv. Elementul decisiv constă în a stabili dacă temerile părții interesate pot fi considerate justificate în mod obiectiv (*Morice*, citată anterior, pct. 76 și *Micallef*, citată anterior, pct. 96).

61. Demersul obiectiv se axează în principal pe legăturile ierarhice sau de altă natură dintre judecător și alți actori implicați în procedură (*Micallef*, citată anterior, pct. 97). Trebuie așadar să se decidă în fiecare speță dacă natura și gradul de legătură în cauză sunt de un asemenea tip încât să denote o lipsă de imparțialitate din partea instanței (*Morice*, citată anterior, pct. 77 și *Pullar*, citată anterior, pct. 38).

62. În acest sens, chiar și aparențele pot avea importanță sau, așa cum spune un proverb englezesc, „*justice must not only be done, it must also be seen to be done*” (nu trebuie doar să se facă dreptate, trebuie să se și vadă că se face dreptate) (*De Cubber*, citată anterior, pct. 26). Într-o societate democratică, instanțele trebuie să inspire încredere justițiabililor. Orice judecător față de care există un motiv întemeiat pentru temerea că acesta nu este imparțial trebuie așadar să se abțină (*Morice*, citată anterior, pct. 77; *Micallef*, citată anterior, pct. 98 și *Castillo Algar împotriva Spaniei*, 28 octombrie 1998, pct. 45, *Culegere* 1998-VIII).

ii. Aplicarea în prezenta cauză

63. Făcând referire la faptele speței, Curtea observă că, prin capătul său de cerere, reclamantul se plânde de o lipsă de imparțialitate a completului curții de apel care a examinat cauza în ultimă instanță, pe motivul declarației de abținere formulate de judecătoarea S.L., dar și al modului în care această declarație a fost examinată de un complet în alcătuirea căruia intra, alături de alții, judecătoarea C.A., care ulterior a luat parte la examinarea pe fond (supra, pct. 42). Curtea observă că reclamantul contestă imparțialitatea judecătoarei S.L. și că, prin contestarea procedurii prin care a fost verificată această chestiune, contestă, de asemenea, imparțialitatea judecătoarei C.A. (supra, pct. 54).

64. Curtea nu identifică niciun element care să permită să se concluzioneze în sensul lipsei de imparțialitate subiectivă a celor două judecătore. Astfel, nimic nu indică faptul că acestea ar fi dat dovadă de ostilitate sau de reavoință față de reclamant din motive personale. În această privință, Curtea reține, astfel cum a fost invitată să facă de către Guvern (supra, pct. 55), faptul că cele două judecătore au admis în parte apelul reclamantului și i-au redus pedeapsa cu închisoarea (supra, pct. 22). Apreciază că, mai degrabă, se impune examinarea capătului de cerere al reclamantului potrivit unui demers obiectiv și să se cerceteze dacă îndoielile părții interesate erau justificate obiectiv ținând seama de împrejurările cauzei.

65. În ceea ce o privește pe judecătoarea S.L., Curtea reține că declarația sa de abținere era motivată de faptul că aceasta îl cunoștea pe fiul părții civile și că avocatul celei din urmă o reprezentase într-un proces civil (supra, pct. 18). Observă că motivele indicate de judecătoarea S.L. nu fac parte din

cazurile de incompatibilitate prevăzute în mod expres prin art. 64 alin. (1) din C. proc. pen. (supra, pct. 27). Curtea ia notă și de argumentul Guvernului potrivit căruia judecătoria S.L. nu demonstrase existența unei legături personale sau profesionale directe și puternice cu fiul părții civile sau cu avocatul acesteia (supra, pct. 55). Din aceste elemente deduce că judecătoria S.L. își formulase mai degrabă cererea din precauție (a se vedea, *a contrario*, *Rudnichenko împotriva Ucrainei*, nr. 2775/07, pct. 36 și 116-117, 11 iulie 2013, în care judecătorul în cauză își motivase declarația de abținere prin faptul că își exprimase deja opinia despre incidentul în care era implicat reclamantul).

66. Curtea reține în continuare că cererea de abținere a fost examinată de un complet de doi judecători ai curții de apel care a respins-o pe motiv că judecătoria S.L. nu se afla într-unul dintre cazurile de incompatibilitate prevăzute de C. proc. pen. și că nu s-a dovedit că avea un interes în speță (supra, pct. 18). Curtea nu vede niciun motiv să pună în discuție aceste constatări [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ilie împotriva României*, (dec.) (Comitet), nr. 26220/10, pct. 45, 3 septembrie 2019 și *Gogan împotriva României*, (dec.) (Comitet), nr. 41059/11, pct. 36-38, 1 octombrie 2019, referitor la pretinsa lipsă de imparțialitate în cadrul procesului civil]. Curtea ia act de argumentul reclamantului conform căruia acest complet nu a efectuat propriile verificări și nu a audiat-o pe judecătoria S.L. (supra, pct. 54). Aceasta observă totuși că art. 68 din C. proc. pen. dă completului de judecată posibilitatea să efectueze verificări suplimentare în cazul în care apreciază că sunt necesare (supra, pct. 27). În speță, completul de judecată nu a apreciat că asemenea verificări erau necesare, iar Curtea nu dispune de probe pentru a cenzura această decizie. De altfel, reclamantul nu a stabilit ce verificări ar fi putut fi necesare în speță și ce elemente suplimentare ar fi putut aduce acestea prin prisma naturii motivelor invocate de judecătoria S.L., și mai cu seamă având în vedere faptul că aceasta din urmă nu a susținut că avea legături personale sau profesionale directe și puternice cu fiul părții civile și cu avocatul acesteia.

67. În fine, cu privire la imparțialitatea obiectivă a judecătorei C.A., care a făcut parte din completul de judecată care a examinat cererea de abținere a judecătorei S.L. și care s-a pronunțat apoi pe fond în cauză, Curtea nu poate reține argumentul reclamantului conform căruia cererea de abținere a fost examinată cu nesocotirea dispozițiilor legale (supra, pct. 54). Astfel, constată că judecătoria C.A. a făcut parte din complet în conformitate cu dispozițiile C. proc. pen. și ale regulamentului de ordine interioară al instanțelor care prevăd ca cererea de abținere să fie examinată de un alt complet de judecată constituit prin includerea judecătorului sau a judecătorilor stabiliți prin planificarea de permanență (supra, pct. 27 și 28). Curtea nu poate nici să rețină, astfel cum pare să solicite reclamantul (supra, pct. 54), că simpla circumstanță că judecătoria C.A. trebuia să examineze fondul acuzațiilor

formulate împotriva reclamantului crea un interes în cauză, care justifica, în mod obiectiv, punerea în discuție a imparțialității sale.

68. În lumina acestor elemente, Curtea concluzionează că îndoielile pe care reclamantul le putea exprima cu privire la imparțialitatea completului de judecată în apel nu sunt justificate obiectiv.

69. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție.

C. Cu privire la lipsa audierii martorului K.I.

70. Reclamantul consideră că imposibilitatea de a audia martorul K.I. în cadrul dezbaterilor a făcut ca procesul său să nu fie echitabil.

1. Cu privire la admisibilitate

71. Constatând că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție și că nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate, Curtea îl declară admisibil.

2. Cu privire la fond

a) Argumentele părților

72. Reclamantul susține că instanțele nu au întreprins demersurile necesare pentru localizarea matorului K.I. și că acestea s-au limitat să citească declarațiile sale în ședință publică. Precizează că, deși martorul fusese audiat de cinci ori în cursul anchetei, nici el și nici avocatul său nu au fost prezenți la aceste audieri. Conform acestuia, mandatele de aducere emise împotriva acestui martor au fost executate de o manieră superficială, iar autoritățile nu au făcut diligențele necesare pentru identificarea adresei acestuia din urmă. Adaugă faptul că declarațiile lui K.I. au fost decisive pentru a justifica condamnarea sa. Precizează că instanța de apel nu a corectat carențele instanței de fond, că nu a întreprins demersuri pentru audierea nemijlocită a acestui martor și că a justificat condamnarea sa bazându-se în principal pe declarația lui K.I. Reclamantul a concluzionat că nu a beneficiat de garanțiile procedurale adecvate.

73. Guvernul arată cele ce urmează: martorul K.I. a fost citat să compară de către instanță, care a emis mandate de aducere pe numele său; poliția a depus diligențele necesare, neputând găsi acest martor la adresa indicată de instanță, nici la adresa care figura în baza de date a autorității competente și nici la adresa menționată de părți; posibilitățile de a găsi martorul fiind epuizate în întregime, instanța a trecut, aplicând normele de procedură, la citirea în ședință publică a declarațiilor sale date în cursul urmăririi penale. Guvernul afirmă în continuare că declarația lui K.I. nu a fost decisivă și că existau mai multe probe pe care se baza condamnarea reclamantului. Precizează că respectiva curte de apel a încercat în zadar să-l localizeze pe K.I., că a efectuat o nouă examinare a elementelor de probă și că nu s-a

sprijinit exclusiv pe declarația lui K.I. Consideră că nu s-ar fi putut depune niciun alt efort rezonabil pentru localizarea lui K.I. Guvernul concluzionează că procedura, în ansamblu, a fost echitabilă.

b) Motivarea Curții

i. Principii generale

74. Curtea face trimitere la principiile relevante în materie referitoare la criteriile de apreciere a capetelor de cerere formulate în temeiul art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție în ceea ce privește absența martorilor din ședința de judecată, astfel cum sunt expuse în hotărârile *Al-Khawaja și Tahery împotriva Regatului Unit* [(MC), nr. 26766/05 și 22228/06, pct. 118-147, CEDO 2011] și *Schatschaschwili împotriva Germaniei* [(MC), nr. 9154/10, pct. 100-131, CEDO 2015].

75. În hotărârea *Schatschaschwili*, Curtea a reamintit că, potrivit principiilor stabilite în hotărârea *Al-Khawaja și Tahery* (citată anterior), examinarea compatibilității cu art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție a unei proceduri, în cadrul căreia declarațiile unui martor care nu s-a înfățișat și nu a fost audiat în cadrul procesului sunt utilizate ca probe, presupune trei etape (*Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 107). Astfel, Curtea trebuie să stabilească:

i. dacă exista un motiv serios care să justifice neprezentarea martorului și, în consecință, admiterea ca probă a declarației scrise a acestuia (ibid., pct. 119-122);

ii. dacă declarația scrisă a martorului absent a constituit fundamentul unic sau decisiv pentru condamnare (ibid., pct. 123-124); și

iii. dacă existau elemente compensatorii, în special garanții procedurale solide, suficiente pentru a contrabalansa dificultățile cauzate apărării ca urmare a admiterii unei astfel de probe și pentru a asigura echitatea procedurii în ansamblul său (ibid., pct. 125-131).

76. Este necesar să se accentueze faptul că absența unui motiv întemeiat care să justifice neînfrățirea unui martor nu poate, în sine, să ducă la un proces inechitabil. Prin urmare, lipsa unor asemenea motive constituie un element important în ceea ce privește aprecierea caracterului echitabil în ansamblu al unui proces; un astfel de element poate să încline balanța în favoarea constatării unei încălcări a art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție (ibid., pct. 113 *in fine*). În plus, având în vedere că preocuparea Curții este să se asigure că procedura este echitabilă în ansamblul său, trebuie să verifice dacă existau elemente compensatorii suficiente nu doar în cauzele în care declarațiile scrise ale unui martor absent constituie temeiul unic sau decisiv pentru condamnarea acuzatului, dar și în cele în care Curtea consideră că este dificil de stabilit dacă aceste elemente constituie proba unică sau decisivă, dar este totuși convinsă că acestea au o anumită importanță și că admiterea lor i-ar fi putut cauza dificultăți apărării. Impactul factorilor compensatorii necesari pentru ca procesul să fie considerat echitabil va depinde de

importanța pe care o au declarațiile martorului absent. Cu cât această importanță este mai mare, cu atât trebuie să fie mai solide elementele compensatorii pentru ca procedura să fie considerată echitabilă în ansamblul ei (*Seton împotriva Regatului Unit*, nr. 55287/10, pct. 59, 31 martie 2016).

77. Curtea trebuie așadar să verifice cele trei etape ale criteriului *Al Khawaja și Tahery* – în ordinea stabilită în această hotărâre – reținând faptul că aceste etape sunt interdependente și, considerate împreună, servesc la a stabili dacă procesul penal în cauză a fost în general echitabil (*Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 118).

ii. Aplicarea în prezenta cauză

78. În ceea ce privește problema dacă absența martorului K.I. era justificată de un motiv serios, Curtea observă că atât judecătoria, cât și curtea de apel au citat martorul să compară, dar acesta nu s-a prezentat în fața instanțelor interne, în pofida mandatelor de aducere pe numele său (supra, pct. 11 și 20). Din probele prezentate în fața Curții reiese că martorul nu a putut fi găsit la adresele indicate de părți sau identificate pe parcursul procedurii (supra, pct. 11). Totuși, Curtea se îndoiește că instanțele naționale au efectuat demersuri suficiente pentru localizarea martorului. Astfel, dacă instanța a cerut autorității administrative competente informații privind domiciliul respectivului martor și dacă agenții de poliție au fost însărcinați cu executarea mandatelor de aducere, trebuie să se constate că aceste demersuri nu au avut succes – deoarece persoana în cauză a fost declarată de către polițiști ca fiind fără domiciliu stabil (supra, pct. 11) și informațiile obținute nu au permis localizarea sa –, deși acest martor fusese audiat de cel puțin 5 ori în cursul urmăririi penale (supra, pct. 12). În aceste circumstanțe, Curtea are îndoieli cu privire la chestiunea dacă instanțele române au depus toate eforturile care ar fi putut fi de așteptat în mod rezonabil din partea lor pentru a asigura înfățișarea lui K.I.

79. Apoi, fiind vorba de importanța depoziției lui K.I. în condamnarea reclamantului, Curtea observă că judecătoria, în sentința din 26 martie 2015, a statuat că faptele erau stabilite pe baza ansamblului probelor, între care documentele medico-legale, declarațiile părții vătămate și ale celor doi martori (printre care K.I.), rapoartele privind testarea poligraf în cazul lui K.I. și al reclamantului, precum și procesul-verbal al confruntării dintre persoana vătămată și inculpat (supra, pct. 14). Curtea deduce de aici că depoziția martorului K.I. nu a fost temeiul unic și nici elementul determinant pentru a decide condamnarea reclamantului. Curtea observă totuși că, în fața parchetului, martorul K.I. declarase că îl văzuse pe reclamant aplecat deasupra victimei și că aceasta prezenta urme de violență (supra, pct. 6). În aceste condiții, Curtea este dispusă să admită că, fără a constitui unicul element sau unul determinant pentru condamnarea reclamantului, depoziția lui K.I. avea o anumită importanță și că administrarea sa a provocat dificultăți

apărării (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Valdhuter împotriva României*, nr. 70792/10, pct. 49, 27 iunie 2017).

80. În continuare, Curtea trebuie să examineze dacă au existat suficiente elemente compensatorii pentru a contrabalansa dificultățile cauzate apărării de imposibilitatea de a-l interoga pe K.I. În această privință, reține argumentul reclamantului conform căruia nici el și nici avocatul său nu au fost prezenți la audierile acestui martor în cursul anchetei penale (supra, pct. 72). Astfel, observă că reclamantul a cerut ca martorul K.I. să fie supus testării poligraf, ca și confruntării cu alți martori, între care tatăl său, și că cererile sale au primit răspuns favorabil pe parcursul anchetei penale (supra, pct. 6). Deducerile de aici că, deși nu era prezent la momentul audierilor martorului, reclamantul a putut avea cunoștință de conținutul declarațiilor lui K.I. și că i s-a oferit ocazia de a contesta credibilitatea acestuia prin intermediul testării poligraf.

81. Curtea subliniază și faptul că, dacă instanțele române nu au audiat martorul K.I., judecătoria a recurs la citirea în ședință publică a declarațiilor acestuia din timpul anchetei (supra, pct. 12). Apreciază că este vorba despre un element care trebuie luat, de asemenea, în considerare.

82. Curtea observă în plus că instanțele interne au procedat la o examinare riguroasă a probelor (supra, pct. 14, 15 și 22). Instanța a procedat, în special, la o analiză echilibrată a tuturor probelor, le-a examinat cu grijă valoarea probatorie și a statuat că faptele erau stabilite pe baza tuturor probelor, coroborate unele cu altele (supra, pct. 14 și 15). În plus, instanța a dat răspunsuri detaliate pentru toate argumentele prezentate de reclamant în apărare și a eliminat motivat probele propuse de acesta (supra, pct. 15).

83. Curtea observă, de altfel, că reclamantul nu a susținut că nu ar fi putut să propună alte elemente de probă în apărarea sa. În realitate, persoana în cauză a avut posibilitatea de a prezenta propria versiune a faptelor și de a pune la îndoială credibilitatea martorului absent K.I., în special prin sublinierea oricărei incoerențe sau contradicții (*Schatschaschwili*, citată anterior, pct. 131).

84. Curtea constată prin urmare că reclamantul a putut beneficia de un număr semnificativ de elemente compensatorii.

85. Concluzionând, Curtea reține că nu s-a demonstrat în mod incontestabil că absența martorului K.I. era justificată de un motiv serios (supra, pct. 78). Reamintește că, deși aceasta constituie un element important pentru aprecierea caracterului echitabil în ansamblu al procesului, o nerespectare a primei etape a criteriului *Al-Khawaja și Tahery*, mai precis absența unui motiv serios pentru justificarea neînfățișării unui martor, nu este în sine decisivă (a se vedea jurisprudența citată supra, pct. 76, ca și, *mutatis mutandis*, *Ben Moumen împotriva Italiei*, nr. 3977/13, pct. 52, 23 iunie 2016 și *Virgil Dan Vasile împotriva României*, nr. 35517/11, pct. 67, 15 mai 2018). Cu privire la celelalte două etape ale criteriului, trebuie avute în vedere elementele compensatorii prezente în speță (supra, pct. 80- 84), considerate în ansamblul lor în lumina concluziei Curții, conform căreia depoziția lui K.I.

nu a fost decisivă pentru condamnarea reclamantului, dar a avut o anumită importanță în acest sens (supra, pct. 79). Ținând seama de proces luat în ansamblu, Curtea apreciază că elementele compensatorii de care a beneficiat reclamantul erau suficiente și de natură a contrabalansa dificultățile întâmpinate de apărare.

86. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 6 § 1 și § 3 lit. d) din Convenție.

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

87. În conformitate cu art. 41 din Convenție:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

88. Reclamantul solicită 100 000 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral pe care consideră că l-a suferit.

89. Guvernul consideră că suma solicitată pentru prejudiciul moral este excesivă.

90. Curtea reamintește că a constatat numai încălcarea art. 3 din Convenție pentru condițiile de detenție necorespunzătoare îndurate de reclamant în decursul perioadelor cuprinse între 16 septembrie și 6 noiembrie 2015 și între 1 martie și 1 septembrie 2016. Ținând seama de circumstanțele cauzei și pronunțându-se în echitate, Curtea acordă reclamantului pentru acest capăt de cerere 1 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral suferit.

B. Cheltuieli de judecată

91. Reclamantul solicită sumele următoare pentru pretinsele cheltuieli de judecată suportate în cadrul procedurii desfășurate în fața Curții:

- 1 500 EUR pentru onorariul avocatului care l-a reprezentat;
- 220 EUR pentru cheltuielile de traducere din limbile franceză și engleză în limba română a documentelor trimise de Curte;
- 229 EUR pentru cheltuielile de traducere din limba română în limba engleză a documentelor trimise Curții.

Cu titlu de documente justificative, a depus o copie a contractului de asistență juridică încheiat cu avocatul său și a facturii eliberate de acesta, precum și copii ale facturilor în legătură cu traducerile.

92. Guvernul arată că cererea reclamantului nu este însoțită de un centralizator cu numărul de ore lucrate de avocat. În plus, consideră că traducerea tuturor documentelor depuse la Curte nu era cu adevărat necesară și are îndoieli în această privință.

93. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. De altfel, cheltuielile de judecată nu sunt recuperabile decât în măsura în care acestea se raportează la încălcarea constatată [*Murray împotriva Țărilor de Jos* (MC), nr. 10511/10, pct. 134, 26 aprilie 2016]. În speță, Curtea menționează că reclamantul nu a obținut câștig de cauză în fața sa decât pentru o parte din plângerea întemeiată pe art. 3 din Convenție și că o bună parte din observațiile acestuia au fost cu privire la o parte declarată inadmisibilă a cererii sau la doleanțele pentru care Curtea a constatat neîncălcarea drepturilor convenționale ale persoanei în cauză. În astfel de circumstanțe, Curtea poate considera că este oportun să reducă suma care urmează să fie acordată cu titlu de cheltuieli de judecată [*Denisov împotriva Ucrainei* (MC), nr. 76639/11, pct. 146, 25 septembrie 2018]. Prin urmare, ținând seama de documentele aflate în posesia sa și de criteriile menționate anterior, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamantului suma de 650 EUR pentru procedura în fața Curții.

C. Dobânzi moratorii

94. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, ÎN UNANIMITATE, CURTEA

1. *declară* admisibile capetele de cerere privind condițiile detenției reclamantului la Penitenciarul Oradea, imparțialitatea curții de apel și lipsa audierii de către instanțe a martorului K.I. și inadmisibile celelalte capete de cerere;
2. *hotărăște* că a fost încălcat art. 3 din Convenție din cauza condițiilor detenției reclamantului la Penitenciarul Oradea între 16 septembrie și 6 noiembrie 2015 și între 1 martie și 1 septembrie 2016;
3. *hotărăște* că nu a fost încălcat art. 3 din Convenție în ceea ce privește condițiile detenției reclamantului la Penitenciarul Oradea între 6 noiembrie 2015 și 1 martie 2016 și între 1 septembrie și 29 noiembrie 2016;
4. *hotărăște* că nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește imparțialitatea curții de apel;

5. *hotărăște* că nu au fost încălcate art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. d) din Convenție în ceea ce privește imposibilitatea de a examina martorul K.I. în cadrul dezbaterilor;
6. *hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - i. 1 000 EUR (o mie de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral,
 - ii. 650 EUR (șase sute cincizeci de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit de reclamant, pentru cheltuielile de judecată;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
8. *respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 16 iunie 2020 în temeiul art. 77 § 2 și § 3 din Regulament.

Andrea Tamietti
Grefier

Jon Fridrik Kjølbro
Președinte